

(/)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Meerdaalwoud – Heverleebos – Mollendaal – Zoet Water

landschappelijk geheel

ID: 135100 **URI:** <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100>

- Meerdaalwoud, een tapijt van bosanemoon, een typische oudbosplant
- Mollendaalbos. De opvallende wal langs de Eleonoradreef in de Enceinte des Perruquiers (Pruikenmakers) is een overblijfsel van de 19de-eeuwse Ronde de la Princesse Sophie.

- Maagdenpalm en bosanemoon in het Mollendaalbos.
- Het kasteeldomein Savenel aan de rand van het Meerdaalwoud.
- Meerdaalwoud: Mommedeel, bronhoofd als halfcirkelvormige kom
- Meerdaalwoud. Middelhoutbeheer in de praktijk: een beeld uit het 'gerichte bosreservaat' De Heide.
- Mollendaalbos.
- Bosanemoon in het Mollendaalbos.
- Gallo-Romeins aardewerk aangetroffen bij tumulus 16 in het Meerdaalwoud.
- Houtsculptuur van Ad Wouters in het Mollendaalbos.
- Bekijk alle beelden in de beeldbank. > (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1134>)
Deze bescherming is geldig sinds 13-09-1971
- Bekijk alle beelden in de beeldbank. > (<https://beeldbank.onroerenderfgoed.be/images?sort=type&erfgoedobject=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100>)
Deze bescherming is geldig sinds 02-02-2000
- omvat de aanduiding als beschermd cultuurhistorisch landschap [Site Het Zoet Water \(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1403\)](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1403)
Deze bescherming is geldig sinds 02-02-2000

Provincie

Vlaams-Brabant

Gemeente

Bierbeek, Leuven, Oud-Heverlee

Deelgemeente

Bierbeek, Blanden, Haasrode, Heverlee, Oud-Heverlee, Sint-Joris-Weert, Vaalbeek

Straat

Onbepaald

Locatie

Bierbeek (Bierbeek), Heverlee (Leuven), Blanden, Haasrode, Oud-Heverlee, Sint-Joris-Weert, Vaalbeek (Oud-Heverlee)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

27 740 317m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: [archeologische sporen en uitgravingen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1071)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1071>), [bronnen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/83)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/83>), [dreven](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/128)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/128>), [grafheuvels](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/170)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/170>), [holle wegen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1214)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1214>), [landgoederen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2531)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2531>), [oude bossen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2161)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2161>), [plateaus](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2002)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2002>), [restheuvels](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2004)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2004>), [steengroeven](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/177)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/177>), [vijvers](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/467)

(<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/467>),

[zandwinning](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1306) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1306>)

[Evaluatie landgoederen](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1087700) (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1087700>)

(typologisch-thematisch onderzoek: van 07-2025 tot 2028)

[Inventarisatie ankerplaatsen Landschapsatlas 2001](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1101)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1101>) (inventarisatie: van 01-11-2000 tot 28-02-2001)

Downloads

[Meerdaalwoud_sitering_VERBOVEN_2026.pdf](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135100/bijlagen/429)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135100/bijlagen/429>)

Beschrijving

Het complex Heverleebos-Meerdaalwoud strekt zich uit ten zuiden van Leuven vanaf Heverlee tot aan de grens met Waals-Brabant. Het is een oud bos met geologische relict en rijke cultuurhistorische waarden uit het verleden van de mens. Meestal associëren we Heverleebos-Meerdaalwoud met de familie de Croÿ-Arenberg, die er eeuwenlang eigenaar van bleef. Omdat de goederen van de hertogen van Arenberg na de Eerste Wereldoorlog verbeurd werden verklaard en aangeslagen, kwam het ruim 2000 ha grote bos in 1918 in het bezit van de overheid. Nu beheert het agentschap Natuur en Bos het. Meerdaalwoud is een vaste waarde in de streek: geliefd om zijn mooie wandelingen en steeds beter gekend als een bos met roots die tot in een ver verleden reiken.

Bos ontstaan na de ijstijden en de eerste menselijke sporen

In Heverleebos en Meerdaalwoud kun je vele sporen van het bestaan van de mens terugvinden, tot in de prehistorie toe. Misschien verwacht je het niet meteen, maar bossen - en zeker oude bossen - zijn goede bewaarplaatsen voor menselijke sporen uit het verleden.

De vorming van bos zoals we dat vandaag kennen, kwam na de voorlopig laatste ijstijden tot stand, ten vroegste sinds ongeveer 12.000 jaar geleden. Door de geleidelijke opwarming

van het klimaat gedijden loofbomen veel beter en palmden bossen de omgeving in. Het belette niet dat prehistorische mensen ten tijde van het midden-neolithicum (6300-5200 jaar geleden) stukjes van het bos uitkapten om aan landbouw te doen. Raakte de grond na korte tijd uitgeput, dan verplaatsten ze hun activiteiten naar een nabijgelegen locatie. Stenen bijlen zijn over het hele boscomplex gevonden. De vele vindplaatsen van allerlei stenen artefacten op de zuidrand van het Meerdaalwoud doen vermoeden dat het bos hier op bepaalde momenten door de prehistorische mens was ingenomen.

Grafheuvels

Hoe permanent die menselijke aanwezigheid was, weten we niet. Tientallen bewaarde en helaas ook verdwenen grafheuvels tonen in elk geval aan dat de mens hier een plek vond tijdens de bronstijd (4000-2800 jaar geleden) en de Gallo-Romeinse periode (50 vC- 406 nC). Wie een geoefend oog heeft, herkent de grafheuvels als een meestal ronde glooiing in het terrein. Andere kun je enkel waarnemen op het digitale hoogtemodel dat zelfs kleine niveauverschillen visualiseert. De meeste zijn door grafschenners in het verleden verstoord of geplunderd, sommige zelfs helemaal uitgegraven. Andere zijn in het begin van de twintigste eeuw opgegraven met de weinig nauwkeurige methoden van toen.

Met een diameter van 22m is het Monarkengraf (<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/286>) langs de Nieuwedreef in Heverleebos de grootste grafheuvel, waarschijnlijk uit de midden bronstijd. In Meerdaalwoud bevinden de meeste Gallo-Romeinse grafheuvels zich om en bij de Tiense groef, een 3 km lange Gallo-Romeinse weg die nu als een oost-west georiënteerde insnijding onder bos kan worden waargenomen. Deze grafheuvels zijn doorgaans tamelijk bescheiden, eerder kegelvormig en afgetopt. De meest bekende is de Gallo-Romeinse grafheuvel "Schoon werk" of "Belle Besogne" (<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/5427>), een dubbele grafheuvel met daartussen een wal. Recent karteerden onderzoekers daar vlakbij sporen van Romeinse landbouwkavels, putten voor de ontginning van kalkrijke leem en Gallo-Romeinse bewoningssporen.

Tijdelijke ontbossing tijdens de Gallo-Romeinse periode

De aard en de concentratie van de archeologische sporen suggereren dat het Meerdaalwoud kort na het begin van onze jaartelling geen bos, maar landbouwgebied was. Dat wordt bevestigd door onderzoek naar bodemerosie onder de vorm van ravijnen in het huidige boscomplex. Deze lijnvormige insnijdingen vormden zich aan de oppervlakte door de intensiteit van afstromend water. In weinig begroeide akkers kan een intense regenbui diepe geulen uitschuren. Uit de modelering van deze ravijnen en de vergelijking van de situatie op het terrein blijkt dat de ravijnen in Meerdaalwoud alleen in open akkergebied en niet onder bos die vorm konden aannemen. Voor deze streek zijn dergelijke erosiegeulen niet ongewoon. Maar op de meeste plaatsen eroderen ze verder of raken ze opnieuw opgevuld. Alleen in het Meerdaalwoud zijn die diep uitgesneden erosiegeulen als fossielen bewaard gebleven, omdat de bosregeneratie na de Gallo-Romeinse periode de erosie stopte. Het bladerdak van de boomkruinen, het niet bewerken van de grond, het humusdeken en de intense beworteling beschermden het eronder liggende bodemoppervlak, wat deze oude bossen een bijzondere waarde als bewaarkamers voor archeologische en geologische sporen geeft.

Altijd bos sinds de vroege middeleeuwen

Waarschijnlijk is Heverleebos-Meerdaalwoud na de 5de eeuw altijd bos gebleven, hoewel het

vermoedelijk een relatief open eiken-haagbeukbos met opvallend veel hazelaar was. Uit een beperkt pollenonderzoek op twee sites bleek dat het bos rond 800 nC een open type met veel eik en struikhei was, terwijl beuk, hazelaar en els een opmerkelijke achteruitgang kenden. De openheid van het bos kan wellicht in verband worden gebracht met begrazing door vee van omwonenden. We weten immers dat in de vroege middeleeuwen er in de nabij omgeving kleine bewoningskernen bestonden. Hoe dan ook moeten we voorzichtig zijn met deze interpretatie over de soortensamenstelling en evolutie, want het pollenonderzoek was beperkt van omvang en experimenteel qua methode. Over de vroege middeleeuwen is in deze streek in het algemeen weinig bekend.

De oudste geschreven informatie duikt voor het eerst eind 10de eeuw op (Lahaye 1921). Volgens deze akte uit 990 (https://www.diplomata-belgica.be/charter_details_fr.php?dibe_id=11438) zouden een zekere Ermentrudis en Engenulphus, heer van Nethen, een domein bij Nethen aan het Luikse kapittel van Sint-Jan-de-Evangelist schenken, waaronder een stuk van 'Merdael'. Het origineel kan niet meer worden onderzocht, omdat het handschrift in 1944 door een bombardement op de bewaarplaats van het rijksarchief in Luik is vernietigd.

Uit de 13de eeuw stammen nog twee aktes die verwijzen naar Meerdaalwoud. Ze sommen de eigendommen van het Luikse kapittel van Sint-Jan-de-Evangelist op, waaronder het *silva de Miradal* bij Nethen. Officieel zijn die aktes vroeger gedateerd (1147 (https://www.diplomata-belgica.be/charter_details_fr.php?dibe_id=3213), 1186 (https://www.diplomata-belgica.be/charter_details_fr.php?dibe_id=3219)), maar de dateringen zijn vervalst omdat ze moesten dienen als bewijsmateriaal in een geschil over het eigendom van het zuidelijke deel bij Nethen. Als we de drie oudste geschreven archiefstukken samen bekijken, vormen ze het schriftelijke bewijs dat Meerdaal zeker sinds de volle middeleeuwen als bos bestaat.

De beboste oppervlakte was toen waarschijnlijk groter dan nu. Er zijn aanwijzingen dat Heverleebos-Meerdaalwoud zich nog verder naar het noorden uitstreckte. Daar lag een domaniaal bos, het Loo, dat zijn naam gaf aan het huidige Kessel-Lo en dat zich min of meer tussen de Platte-Lostraat en de Bovenlo uitstreckte. De straten dragen er nog altijd opvallende Lo-toponiemen, die naar dat oude bos verwijzen. En toen de abdij van Park in 1129 een plek kreeg, kwam het volgens de stichtingsoorkonde terecht in een voormalig wildpark bij een bos, mogelijk een schakel tussen Heverleebos en het noordelijk gelegen Loobos.

Samenvoeging van verschillende bossen tot één complex

Vanaf het begin van de 13de eeuw krijgen we zicht op de opeenvolgende eigenaars van het boscomplex. Bovenaan de lijst prijken de hertogen van Brabant. Hoe ze het bos verwierven, blijft onduidelijk. Waarschijnlijk namen ze het tijdens hun strijd over de macht het territorium in handen. Leuven was immers hun oudste machtsbasis waar ze al van in de 11de eeuw vaste voet aan de grond kregen en van waaruit ze hun eigendommen, aanzien en invloedssfeer stelselmatig wisten uit te breiden tot het hele hertogdom Brabant. Feit is dat ze in 1206 Meerdaalwoud als één van hun bezittingen noemen: de hertog van Brabant benoemde zichzelf tot beschermheer van de nieuw gestichte Sint-Geertruiabdij van Leuven en schonk in ruil het recht om jaarlijks een kar beukenhout uit het bos te halen (*et usum,*

lignorum in silua mea, quae, dicitur Merdal, accipiendorum, ad necessitates eorum, et cum uno plastro tantum, qui usus in nostra vulgari Fagus appellatur, bron Koninklijke

Na de dood van hertog Godfried van Brabant tijdens de Guldensporenslag in 1302 werd Meerdaalwoud onder zijn dochters verdeeld en kwam het in verschillende familie-eigendommen terecht, waaronder die van de aristocratische geslachten d'Harcourt (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300818>) (het zuidelijke gedeelte van Meerdaalwoud, vanaf 1331 ook het noordelijke deel bij Vaalbeek), van Gulik (het westelijke en centrale gedeelte, in 1358 aan van Schoonvorst verkocht) en Berthout-de Thouars (het oostelijke deel, mogelijk Mollendaalbos). Aan die versnippering kwam in 1441-1442 een einde toen Antoine de Croÿ via zijn vrouw het erfdeel van de familie d'Harcourt verwierf en dat vervolgens door aankoop stevig uitbreidde. Toen ook deze dynastie geen mannelijke erfopvolger had, lieerden de Croÿs zich in 1612 via huwelijk met de Arenbergs, die het Meerdaalwoud tot begin 20ste eeuw beheerden. Het aantal wissels van eigenaar was dus sinds de 15de eeuw al bij al beperkt. Het zorgde voor een zekere continuïteit in het bosbeheer en de vrijwaring van het uitgestrekte boscomplex.

Heverleebos behoorde voor een deel aan de heren van Heverlee toe en voor een ander deel aan de familie Busdom, de abdij van Park en de priorij van Groenendaal. Eén van deze heren zou in 1446 Heverleebos verkopen aan de familie de Croÿ, die enkele jaren voordien ook al Meerdaalwoud had verworven. Dat was een belangrijke stap in de eenmaking van het boscomplex. Tegen het einde van de 16de eeuw hadden de Croÿ's hun eigendom er tot een oppervlakte van ruim 1500 ha weten uit te breiden. Op dat ogenblik bestond het uit drie, nog niet bij elkaar aansluitende kernen: Meerdaalwoud, Mollendaal en Heverleebos. De vorming tot één aaneengesloten boscomplex onder één eigenaar kwam pas eind 18de eeuw tot stand door nieuwe aankopen, waaronder die van het Zoet Water. In de zuidwestelijke punt van Heverleebos lag het Zoet Water (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300817>), een vijvercomplex dat bij de heerlijkheid Steenberghe hoorde, vooral gekend van de kapel van Steenberghe (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42672>). Pas in 1759 werd het Zoet Water en het daarbijhorende Kouterbos (of Steenbergbos) samengevoegd met Heverleebos en Meerdaalwoud. De vallei van het Zoet Water en Vaalbeek vormden overigens een natuurlijke scheiding tussen Heverleebos en Meerdaalwoud.

Van middelhout naar een bos met hoog opgaande bomen

Eeuwenlang is het bos beheerd geweest als een eikenhakhoutbos met overstaanders, wat in bosbeheerstermen middelhout wordt genoemd. Het boscomplex werd dus vaak en op geregelde tijdstippen gekapt. Vanaf het begin van de 17de eeuw volgden de bosbeheerders daarvoor een eerste, primitief bedrijfsplan. Bij een hakhoutbeheer werden de boompjes tot kort boven de grond gekapt. Uit het wondweefsel groeiden nieuwe scheuten, die op korte tijd tot stevige takken uitgroeiden en na 12-20 jaar weer werden geoogst. Het voordeel was dat je vaak kon oogsten, een groter houtvolume haalde en snel inkomsten realiseerde. Het hout was voor allerlei toepassingen bruikbaar: als brandhout, voor de productie van houtskool, schors voor leerlooierijen, geriefhout enz. Bij elke kapcyclus liet men enkele bomen staan, de zogenaamde "laeteiken" of overstaanders (16 per bunder). Deze bomen mochten wel doorgroeien tot grotere exemplaren, zodat het bos ook constructiehout

opleverde. Oudere of minder geschikte laeteiken werden elke cyclus selectief gekapt, kort na de hakhoutkap : meestal eik, maar ook es, beuk, els, esdoorn, boskers en grauwe abeel in

kleinere aantallen.

Eik overwoog als boomsoort, zowel bij het hakhout als in de opgaande bomen, een soort die door de mens zeker werd bevoordeeld, omdat ze commercieel interessant was. In de 18de eeuw werd ook volop met de aanplant van beuken geëxperimenteerd, vanuit boomkwekerijen in Heverleebos, en met het bezaaien van ontgonnen gronden om ze opnieuw tot bos op te vormen.

Twee evoluties vielen op: 1° de kapcyclus in het hakhout verminderde in tijd. In 1610 volgde de rentmeester een omlooptijd van 20 jaar. Tussen 1700-1850 schommelde die rond de 12 à 14 jaar om tegen het begin van de 20ste eeuw tot een kapcyclus van 12 jaar in te korten. Door de kortere kapcyclus werden de hakhoutpercelen frequent vrijgesteld. Zonlicht bereikte volop de bosbodem, met versterkte mineralisatie tot gevolg en lichtminnende planten die meer groeikansen kregen. 2° Vanaf de 17de eeuw nam het aantal overstaanders in het bos toe en verhoogden de inkomsten uit hun verkoop, een ontwikkeling die in de 19de-20ste eeuw versnelde. Uit inventarissen van het bosbestand begin 20ste eeuw bleek dat ook de oppervlakte van de stambasis vergrootte. Dat zijn allemaal signalen dat het bos in die periode (17de-20ste eeuw) naar een bos in hooghoutbeheer werd omgevormd. Uiterlijk ging het bos steeds meer gelijken op een bos met hoofdzakelijke hoge opgaande, volwassen bomen, zoals we bossen tot op vandaag meestal kennen.

Van wild en varkens, een exclusief jachtgebied

Niet alleen werden bossen vroeger anders beheerd, ook begrazing in bossen is iets wat we vandaag nauwelijks nog kennen, terwijl dat in het verleden een heel gangbare praktijk was. Runderen, paarden en varkens waren de dieren die in Heverleebos en Meerdaalwoud in de herfst of winter werden geweid. Bewoners uit de aangrenzende dorpen hadden het recht om jaarlijks enkele dieren in het bos te laten grazen. Het ziet er niet naar uit dat de dieren in grote getale in Meerdaalwoud of Heverleebos fourageerden (in 1543 190 koeien, kalveren en paarden; 240 in 1660, aantal varkens onbekend). Het aantal dieren kon van jaar tot jaar sterk variëren. Populair waren deze graasrechten niet bij de eigenaars van bossen, omdat ze die zagen als een inbreuk op hun eigendomsrechten of als een oorzaak van schade aan het bosbestand. Daarom probeerden ze die rechten -die vaak op het gewoonterecht waren gebaseerd- in te perken of betalend te maken.

Veel toleranter stonden de eigenaars tegenover het wildbestand in het bos, want daarop jaagden ze. Jagen behoorde tot de adellijke levensstijl en gaf uitdrukking aan de hoge sociale status van wie het jachtrecht bezat. De praktijk die soms op ingewikkelde rituelen berustte en liefst in groot en voornaam gezelschap doorging, was duur en voor de hoogste stand voorbehouden. Meerdaalwoud en Heverleebos hadden het statuut van vrijwoud of vrije warande, en dat maakte het boscomplex bijzonder want maar enkele bossen in het hertogdom Brabant hadden dat statuut. Het betekende dat alleen de eigenaar van het bos of de hertog van Brabant er mochten jagen. Dus enkel in vrijwouden of vrije warandes was het jachtrecht exclusief, in tegenstelling tot de rest van het grondgebied waar gewone mensen op klein wild als konijnen of hazen mochten jagen. De jacht op groot – of edelwild

(zoals herten, reeën) was altijd aan de adel voorbehouden. Enkel in Brabant bestonden vrijwouden of vrije warandes, omdat in andere vorstendommen het hele jachtrecht aan de

adel was voorbehouden (groot én klein wild).

In de 17de eeuw hielden de hertogen van Arenberg een bescheiden wildpark in het zuiden van Meerdaalwoud, dat we in de nabijheid van de huidige warandevijver situeren. Het was bedoeld om edelherten op te kweken, die nadien voor de jacht werden ingezet. Voor hun onderhoud voerde men hooi aan en aan het opgestuwde water in het smalle dal van de warandeloop laafden de dorstige dieren zich. Deze aangelegde vijver is samen met een wal (<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982120>) het enige restant dat aan het wildpark herinnert.

Bronnen brengen het grondwater aan de oppervlakte

Een ander vijvercomplex is Paddenpoel (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/310287>), te vinden aan de zuidwestkant van Meerdaalwoud. Het bestaat uit een opeenvolging van vijvers in een smalle vallei, die in 1978 opnieuw aangelegd zijn, maar een oudere oorsprong kennen. Ze zijn ontstaan door het afdammen van de bovenloop van een beekje dat hier heel zuiver water aanvoert. Het afdammen is mogelijk het werk van de abdij van Park, die cijnshouder van de vijvers was en er de naam "Ten Wouwere" aan gaf. Wouwer is het historische toponiem voor vijver.

Op drie andere locaties komen nog meer bronnen voor, de bron van Pier Slot in Sint-Joris-Weert, de Hertebroen en de Minnebron (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/310289>). Ze typeren de ondergrond van het gebied, waar regenwater op kleilagen via een zandlaag naar boven welt en daar aan de oppervlakte komt. Bij de omwonenden is vooral de Minnebron aan het Zoet Water een geliefde en veel bezochte plek waar ze kalkarm drinkbaar water komen halen.

Een ruilverkaveling avant-la-lettre: een rationeel ingedeeld bos in één eigendom

Pas tussen 1760 en 1850 slaagden de Arenbergs erin om hun bosbezit werkelijk te laten samensmelten. Twee factoren droegen daartoe bij: de drevenaantleg en een slimme aankooppolitiek. Wie vandaag het bos doorkruist, doet dat via het drevenstelsel (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300814>) dat het bos in lange, rechte assen indeelt. De dreven zijn het werk van de Arenbergs die het in de 18de eeuw geheel volgens de overheersende tijdsgeest van de Verlichting lieten aanleggen. Recht en rationeel was toen in de mode. Gedaan met de kronkelende en vaak spontaan ontstane wegen door en in het woud. De Arenbergs zagen hun kans schoon om via drie assen het noordelijk gelegen Heverleebos met Meerdaalwoud en Mollendaalbos in het zuiden te verbinden. Ze zorgden voor de fysieke aansluiting van deze bossen onderling. Voor de realisatie van de verbindingssassen kochten de Arenbergs de gronden op langs waar het tracé van de dreven was uitgestippeld. Begin 19de eeuw openden zich nieuwe kansen voor eigendomsuitbreiding, want na de installatie van het Franse revolutionaire bewind vanaf 1792 stonden heel wat voormalige kloosterdomeinen in de aanbidding, zo ook de nabijgelegen bossen van de abdij van Park, de abdij van Valduc en andere. In 1826 kocht de hertog van Arenberg de bij het

Meerdaalwoud aansluitende bossen van de abdij van Valduc en Park uit het amortisatiesyndicaat over. En in 1807 had hij de ontbrekende schakels tussen het

Meerdaalwoud en Mollendaal al verworven.

Bosuitbreiding ging merkwaardig genoeg ook gepaard met ontginningen. In de randen van het bos lieten de Arenbergs vanaf de jaren 1820 vele hectares bos naar akkers omvormen. En daarbij kozen ze de recent aangelegde dreven als nieuwe bosgrens. Tot daar strekten de landbouwgronden zich uit. Vanaf de dreven begon het bos. De dreven werden dus tegelijk ook grensstellend. Tegen het midden van de 19de eeuw was deze hele herverkaveling en meer rationele bosindeling afgerond. Later werden enkele gerooide stukken opnieuw bebost, waaronder het Kouterbos (historisch beter gekend als Steenbergbos) bij het Zoet Water.

De typisch 19de-eeuwse omvorming naar naaldhout en hoog hout

Nog meer moderniseringsplannen tekenden zich binnen de bosgrenzen af, meer bepaald de boomsoortensamenstelling. De introductie van naaldbomen bracht een grote verandering, ten vroegste vanaf 1730, maar versneld na 1830. Naaldhout had heel wat afzetmogelijkheden en was economisch interessant. Maar voor de keuze waar precies de nieuwe boomsoorten werden ingezaaid, lieten de bosbeheerders zich leiden door de standplaatsgeschiktheid: voor naaldbomen meestal op droge en zandige gronden. De 'Atlas des Sapinières' hield nauwkeurig bij waar en wanneer de nieuwe aanplanten kwamen. Waar naaldbomen verschenen, verdween het hakhout om plaats te maken voor hoog hout als beheersvorm. Want naaldhout liet zich niet knotten en bovendien verminderde het economisch belang van hakhout. De bosbeheerders kozen steeds meer voor een omvorming naar een hoog opgaand bos zonder hakhoutlaag.

Op de leembodems verkozen ze nog altijd eik als belangrijkste boomsoort en was de standplaats minder geschikt dan bleek beuk als tweede keuze voor armere leembodems de favoriet. Rond 1900 was die omvorming naar hoog hout zo goed als afgerond. De verkoop van hakhout stelde nauwelijks nog iets voor. Sporen van de hakhoutcultuur in het bos verdwenen grotendeels, op enkele zeldzame uitzonderingen na, zoals de knotes op het driegemeentenpunt in het zuiden van Meerdaalwoud (omgevalen in 2026).

De overheid neemt het bosbeheer over (20ste eeuw)

Aan het bosbeheer door de Arenbergfamilie kwam na de eerste wereldoorlog abrupt een einde. Deze hoog adellijke familie met (verre) Duitse roots en vertakkingen in heel Europa werd het slachtoffer van het Belgische sekwester dat de goederen van personen uit landen die de wapens tegen België hadden opgenomen onder dwangbeheer van de overheid plaatste. De goederen dienden als onderpand voor de Duitse herstelbetalingen. Terwijl landgoederen, landbouwgronden en kunstschaten vanaf 1921 openbaar werden verkocht, bleven bossen staatsbezit. Meerdaalwoud en Heverleebos kwamen zo onder beheer van de overheidsdienst Waters en Bossen. Dat zette het commerciële bosbeheer en de jaarlijkse houtverkoppen verder.

In 1930 vormde Waters en Bossen 9 ha van Heverleebos langs de Naamsesteenweg om naar een gloednieuw arboretum met vooral uitheemse bomen. Van ruim 130 soorten wilde Waters en Bossen nagaan in welke mate ze een aanvulling op het bestaande bosbestand zouden kunnen vormen. Allerlei experimenten moesten hun geschiktheid testen.

Veranderend landschapsbeeld

het loutere productieve aspect. Meer dan ooit zijn bossen een onmisbare schakel in het natuurbeheer. Naarmate de houtproductie van bossen aan belang inboette en de ecologische functie toenam, kregen bomen de kans langer door te groeien. Samen met de omvorming naar hoog hout deed dat het uitzicht van het bos in het landschap veranderen: hogere bomen met aaneensluitende kruinen en lange stammen en onderaan minder dicht. In hedendaagse bossen komen wellicht meer dan ooit dikke, monumentale bomen voor, waaronder de bekende 'dikke eik (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/130984>)' en de 'dikke beuk'.

Maar veruit de grootste verandering speelde zich aan de rand van het bos af, waar stukken voor verkavelingen werden verkocht. Zeker in de periode 1820-1840 gebeurde dat versneld. Het legde de basis voor latere ontginningen en voor de snel uitbreidende woonkernen in de bosrand.

Het golvende landschap van Meerdaalwoud: hoe de ondergrond, bodem en reliëf vorm kregen

Vooraf in het zuiden kent het boscomplex een opvallend reliëf. Qua hoogte sluit het Meerdaalwoud (85-108m) aan op de noordelijke rand van het plateau van Duisburg. Daar overwegen leembodems, terwijl meer naar het noorden (60-85m) zandleembodems voorkomen. Dit leempakket bestaat hoofdzakelijk uit fijne lössleem dat met de wind tijdens de jongste ijstijd zo'n 115.000 tot 10.000 jaar geleden vanuit de Noordzee opwaaide en hier is afgezet.

Onder dat pakket komen veel oudere geologische tijdslagen voor, die uit lagen paleogene zanden bestaan. Op welke diepte is heel wisselend. Hier en daar komen ze zelfs aan de oppervlakte. Zo is er bijvoorbeeld de zandgroeve in bosreservaat Pruikenmakers waar een metersdik pakket grof zand wordt uitgegraven. Het is tussen de 53 en 34 miljoen jaar oud, toen de zee onze regio's bedekte. Vloedstromen voerden het zand aan dat tot zandbanken ophoopte in diepe geulen. Daartussen zetten aan een trager tempo fijnere kalkhoudende zanden met talrijke fossielen zich af. Tot voor enkele jaren werd deze kleinschalige zandgroeve nog gebruikt voor het onderhoud van de boswegen.

De oligocene restheuvels van de Tomme en Moemedel

Opvallende reliëfvormen zijn de Moemedel en de Tomme (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/310288>). Beiden zijn voorbeelden van restheuvels die onder invloed van geologische afzettingen in zee hun samenstelling en vorm kregen. Miljoenen jaren lang (34-24 miljoen jaar geleden) zette een opkomende en zich terugtrekkende, nu en dan woelige en rustige, diepe en ondiepe zee, afwisselend grof, fijn, kleiig zand of echte kleilagen af. Kenmerkend voor de Moemedel is de zandige top die op een 2 meter dikke niet-waterdoorlatende kleilaag rust (Tongeriaan). Omdat de kleilaag naar het noorden afhelpt treedt het regenwater aan die kant uit de heuvelflank waar door erosie bronamfitheaterdalen worden gevormd.

Ook de Tomme vormt een verhevenheid in het Meerdaalwoud. Op het hoogste punt bereikte deze restheuvel 105m. Door zijn ovale vorm van ruwweg 230 op 200m riep hij in het

verleden onterecht associaties met een grafheuvel op, maar feitelijk vormde hij een locatie voor de rechtspraak, die in de middeleeuwen vaak op opvallende plekken in open lucht plaatsvond. Op de Tomberg hield de woudrechtbank zitting die toekeek op een juiste toepassing van de boswetgeving.

De Linderonde: een heuvel die eigenlijk een rivierbed was

Heverleebos heeft veel minder reliëf, met uitzondering van een zuidwest-noordoost georiënteerde heuvel aan de rand van Oud-Heverlee (Linderonde). Bovenaan is deze heuvel afgedekt met een grindpakket van vuursteenkeijtes, die hier 5-2,5 miljoen jaar geleden zijn aangevoerd door de Dijle, die toen een andere bedding dan de huidige volgde. Het klinkt gek, een heuvel die eigenlijk een rivier was. Maar precies het harde grindpakket belette erosie op deze plek, terwijl de omgeving wel wegspoelde. Het zorgde voor een omkering van het reliëf.

- Algemeen Rijksarchief, Archief Arenbergpaleis, reeks domeinen Aarschot-Rotselaar et Bierbeek-Heverlee (I 278), nr. 440, 459, 464, 561, 565, 594, 604,749: domeinrekeningen van Bierbeek en Heverlee.
- Archief van de abdij van Park Heverlee (AAP): Kaartboek van de goederen, tienden en cijzen van de abdij van Park in opdracht van abt Libert de Pape, door landmeter Joris en Guillaume Subil, 1661, f°23.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 669: oorkonde van de verkoop van het bos van Schoonvorst en het bos van Harcourt in Meerdaalwoud door Catharina van Schoonvorst aan Antoon van Croÿ, 1442
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 670: oorkonde van de verkoop van bossen van Meerdaal en Arkennen door Catharina van Schoonvorst aan Antoon van Croÿ, 1442.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 672: oorkonde van de hertog van Bourgondië waarin hij afstand doet van Meerdaalwoud en van het kasteel in Vaalbeek aan Filips van Croÿ, 1472.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 681: voorwaarden voor het verpachting van het eekelen van Meerdaal, Heverlee, Busdombos voor de jaren 1553, 1554, 1569, 1571, 1591, 1594.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 682: voorwaarden voor het kappen van opgaande bomen in Meerdaal, Mollendaal en Heverlee, 1552-1626.
- KULeuven Universiteitsarchief, domeinarchief hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 665-666: erfgenamen van de heer Bombaye en Florenis verkopen hun deel van het Schuttelbergbos aan de hertog van Arenberg (ander deel behoort aan de graaf van Oirbeek), 1757.
- KULeuven Universiteitsarchief, domeinarchief hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 958: notariële akte van de overeenkomst tussen de hertog van Arenberg en de eigenaars van het Schrikkelbergbos of Schuttelbergbos (Meerdaalwoud) over de aanleg van een dreef, 1729.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 704: voorwaarden voor kappen van groot hout, eiken en andere bomen, 1641.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 1273: verdeling van Meerdaalwoud en Heverleebos in 20 kappingsdelen, met benaming van elke 'taille', 1610.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr.

927 en 1823: layagenplannen en lijsten van de te kappen hakhoutpercelen in Meerdaalwoud, Heverleebos en Mollendaalbos, 1725-1764, 1750-1760.

- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 1824: planning van de kap van het schaarhout tussen 1782 en 1793 in Heverleebos en het bos van Steenberg.
- KULeuven Universiteitsarchief, Archief van het Arenbergkasteel in Heverlee, nr. 2192: rekeningboek van de verkochte eiken, dreefbomen en hakhout in Meerdaal, Mollendaal, Heverleebos en Schuttelbergbos, 1760-1762.
- KULeuven Universiteitsarchief, Archief van het Arenbergkasteel in Heverlee, nr. 2047: Plainsche heide bij Vaalbeek waarvan het hakhout wordt verkocht, verkoopsvoorwaarden, 1770.
- KULeuven Universiteitsarchief, Archief van het Arenbergkasteel in Heverlee, nr. 2419: kaarten van Heverleebos en Mollendaalbos in opdracht van Charles de Croÿ, door landmeter de Bersacques, 1605.
- KULeuven Universiteitsarchief, Domeinarchief van het hertogdom Aarschot (Arenberg), nr. 523: kaart van de heerlijkheid Steenberg, door de hertog van Arenberg aangekocht van de erfgenamen van Simon van Herckenrode, 1760.
- Algemeen Rijksarchief Brussel, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 12: Kaart van Meerdaal en Mollendaal, door luitenant-woudmeester Broux, schaal 1:10100, 1807, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I845417612) [online], https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00012_000/0_0001 (https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00012_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 23: Kaart van Heverleebos met nummer en naam van omheiningen, door landmeter Wirix, schaal 1:9947, rond 1800, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I845417623) [online], https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00023_000/0_0001 (https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00023_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 50: Kaart van Meerdaalwoud met de geplande kap tussen 1835-1877, met aanduiding van de ontginningen in 1820, schaal: 1:7558, 19de eeuw, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I845417650) [online], https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00050_000/0_0001 (https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00050_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief Brussel, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 564: Groot Bos van de abdij van Park in Heverlee, gekocht door Arenberg en ontgonnen tussen 1826-29 en 1838, plan opgemaakt door Ritterhaus, 1839, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176564) [online], https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00564_000/0_0001 (https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00564_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief: Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 585: Kaart van Heverleebos met de namen van de omheiningen en eigendommen die niet aan de familie Arenberg toebehoren, door luitenant-woudmeester Broux, schaal 1:9904, 1807, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176585) [online],

https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00585_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00585_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).

- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 864: Kaart van de bezittingen van de hertogen van Arenberg in de heerlijkheid Sint-Joris-Weert, door landmeter J.B. Joris, schaal: 1:3207, 1779, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176864) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00864_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00864_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en Plannen, nr. 907: Carte figuratif des franchises forests de Meerdael, Mollendaal et Heveren appartenantes à Son Altesse Monseigneur le duc d'Arenberg et d'Arschot, door landmeter A.J. Bonnevie, 1727, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176907) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00907_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00907_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief: Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 927: Kaart van het vrijwoud van Meerdaal, schaal 1:5030, 18de eeuw, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176927) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00927_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00927_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 938: Mollendaalbos met de aanduiding van de ligging van het naaldhout volgens leeftijd, door woudmeester Ritterhausen in dienst van Arenberg, schaal 1:3726, 1827, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176938) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00938_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00938_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 947: kaart van het gehucht Steenbergen en de vijvers van het Zoet Water, door landmeter Royer, schaal 1:1702, 1802, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176947) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00947_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00947_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 968: Kaart van Meerdaalwoud met de geplande kap tussen 1835-1877, schaal 1:4500, midden 19de eeuw, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I8454176968) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00968_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_00968_000/0_0001)
(geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 1132: heerlijkheid Steenbergen, schaal 1:3200, 17de eeuw, *Agatha* (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I84541761132) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_01132_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_01132_000/0_0001)

(geraadpleegd op 8 juni 2026).

- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 2487: Kaart van Meerdaalwoud en Mollendaal, met aanwijzing van de oude bezittingen van de hertog, door landmeter Wirix, 1810, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000845_004176#I84541762487) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_02487_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_02487_000/0_0001) (geraadpleegd op 22 juli 2024).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 2812: Atlas des sapinières Meerdaalwoud, door Meulenberg, schaal 1:1699, 1863, Cartesius (<http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BAA64C031-C4F2-4958-A5FF-F384BB078C3A%7D>) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_02812_000/0_0021
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0713_000_02812_000/0_0021) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief, Familiearchief Arenberg, Kaarten en plannen, nr. 7792: Carte topographique des franchises forêts de Meerdaal, Mollendaal et Heverlee, appartenant au duc d'Arenberg, door landmeter Joris, gegraveerd door A. Cardon, ingekleurde versie, 1769, Agatha (https://vlaamseoverheid-my.sharepoint.com/personal/hilde_verboven_vlaanderen_be/Documents/OneDrive%20voor%20Bedrijven/Meerdaalwoud/Voor%20inventaris/Agatha) [online],
https://agatha.arch.be/data/images/510/510_0713_000_07792_000/0_0002
(https://agatha.arch.be/data/images/510/510_0713_000_07792_000/0_0002) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Algemeen Rijksarchief Brussel, Kaarten en plattegronden in handschrift, reeks 1, nr. 696: Kaart van Loobos en andere domaniale gronden, bij Leuven, door landmeter Lambert Lauryn, schaal 1:4761, 1625, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000842_003760#I8423760696) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0002_000_00696_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0002_000_00696_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juli 2022).
- Algemeen Rijksarchief, Kaarten en plattegronden in handschrift, reeks 1, tweede aanvulling, nr. 3195: Kaart van Meerdaalwoud en westelijke grens van Mollendaalbos, in opdracht van Charles de Croÿ, schaal: 1:8059, rond 1600, Agatha (https://agatha.arch.be/nl/data/ead/BE-A0510_000842_003761#I84237613195) [online],
https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0002_000_03195_000/0_0001
(https://agatha.arch.be/nl/data/images/510/510_0002_000_03195_000/0_0001) (geraadpleegd op 8 juni 2026).
- Digitaal Vlaanderen, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m, afgeleid van LiDAR (<https://download.vlaanderen.be/Producten/Detail/939>)-hoogtegegevens, 2013-2015.
- Vlaams-Brabant luchtfoto's WO II [online],
<https://geo.vlaamsbrabant.be/Vertigisstudio/Web/?app=d2f330e5ceee43fd8ad6e2914f224888>
(<https://geo.vlaamsbrabant.be/Vertigisstudio/Web/?app=d2f330e5ceee43fd8ad6e2914f224888>) (geraadpleegd op 2 juni 2026).
- BAETE H., DE BIE M., HERMY M., VAN DEN BREMT P. (red.) 2009: *Miradal. Erfgoed in Heverleebos en Meerdaalwoud*, Leuven.

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135100>

[hcGkiOnRydWUslYiOilwLjAuMDAwMClslIAiOiJXaW4zMlslkFOljoiTWFpbClslldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=d1ak8GDNPNLa%2F4GDW%2BvaLJ5p6CY6d04MOXgyL5%2FI3mQ%3D&reserved=0](https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100/teksten) (geraadpleegd op 8 december 2025).

- MINNEN B. 1984: *Inventaris van het archief van het Arenbergkasteel te Heverlee. Supplement*, onuitgegeven inventaris KULeuven universiteitsarchief, Leuven.
- MINNEN B. (red.) 1993: *Albums de Croÿ. Het hertogdom Aarschot onder Karel van Croÿ (1595-1612), kadasters en gezichten*, Brussel.
- MINNEN B. , BERGER R., DUVOSQUEL J.M., JACQUET P. & JACQUET-LADRIER F. 1985: *Albums de Croÿ. Bezittingen der Croÿ's in Brabant, Vlaanderen, Artesië en het Naamse*, Brussel.
- SERVVRANCKX G.J. 1855: *Histoire de la commune de Héverlé et de ses seigneurs*, Leuven.
- S.N. 1852: *Codex Diplomaticus Neerlandicus. Verzameling van oorkonden, betreffende de vaderlandsche geschiedenis, uitgegeven door het Historische Genootschap gevestigd te Utrecht, Tweede serie in twee afdelingen. Eerste afdeeling*, Utrecht,
<https://books.google.be/books?id=HJIEAAAAQAAJ&hl=nl&pg=PA4#v=onepage&q&f=false>
(<https://books.google.be/books?id=HJIEAAAAQAAJ&hl=nl&pg=PA4#v=onepage&q&f=false>) (geraadpleegd op 16 februari 2023).
- TALLIER PA. 2011: Les biens immobiliers des ducs d'Arenberg dans les anciens Pays-Bas (de la fin 18e siècle au début 20e siècle), *La Maison d'Arenberg en Wallonie, à Bruxelles et au Grand-Duché de Luxembourg depuis le XIVème siècle. Contribution à l'histoire d'une famille princière*, Brussel.
- VANDEKERKHOVE K., BAETE H., VAN DER AA B., DE KEERSMAECKER L., THOMAS A., LEYMAN A. & VANWALLEGHEM T., VAN DEN EECKHAUT M., POESEN J., DECKERS J., NACHTERGAELE J., VAN OOST K. & SLENTERS C. 2003: Characteristics and controlling factors of old gullies under forest in a temperate humid climate: a case study from the Meerdaal Forest (Central Belgium), *Geomorphology* 56, p. 15-29.
- VANDEKERKHOVE K., BAETE H., VAN DER AA B., DE KEERSMAECKER L., THOMAS A., LEYMAN A. & VERHEYEN K. 2016: 500 years of coppice-with-standards management in Meerdaal Forest (Central Belgium), *iForest - Biogeosciences and Forestry* 9-4, 509-517,
<https://doi.org/10.3832/ifor1782-008> (<https://doi.org/10.3832/ifor1782-008>) (geraadpleegd op 16 februari 2023).
- VAN ERMEN E. 1998: *De wandkaarten van het hertogdom Aarschot (1759-1775)*, Brussel.

Auteurs: [Verboven, Hilde](https://id.erfgoed.net/auteurs/136) (<https://id.erfgoed.net/auteurs/136>)

Datum: 2026

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](https://id.erfgoed.net/auteurs/501)
(<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

[Bekijk alle teksten \(/erfgoedobjecten/135100/teksten\)](/erfgoedobjecten/135100/teksten)

Relaties

Is deel van

Bierbeek (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13198>)

Is deel van

Blanden (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13536>)

Is deel van

Den 'Dikken Eik' in het Meerdaalwoud
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/130984>)

Is deel van

Haasrode (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13552>)

Is deel van

Heverlee (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13558>)

Is deel van

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Steenbergen
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42672>)

Is deel van

Kasteel van Harcourt met park
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300818>)

Is deel van

Landhuis Spaans Dak (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42673>)

Is deel van

Oud-Heverlee (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13337>)

Is deel van

Sint-Joris-Weert (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13608>)

Is deel van

Vaalbeek (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13618>)

Omvat

Minnebron (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/310289>)

Omvat

Paddenpoelvijvers (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/310287>)

Omvat

Tomberg (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/310288>)

Is gerelateerd aan

Dreven van Heverleebos en Meerdaalwoud

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300814>)

Is gerelateerd aan

Het Zoet Water (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300817>)

Waarnemingen

Is deel van

Aarden wal Meerdaalwoud Warande

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingen/982120>

Is deel van

Meerdaalwoud Godensalon

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingen/982482>

Is deel van

Meerdaalwoud Herculeessalon

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingen/982481>

Is deel van

Meerdaalwoud Romeinse weg: De Tiense Groef

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingen/4740>

Is deel van

Salon de la belle vue (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingen/995940>)

Omvat

Kavelstructuren Meerdaalwoud

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingen/983702>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Meerdaalwoud - Heverleebos - Mollendaal - Zoet Water* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100>
(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100>) (geraadpleegd op 19 augustus 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?

Meld het ons via het contactformulier (/contact?

uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135100).

